

UDK: 070 Pulitzer
070 Hearst
355.01(460:73)"1898":070.15
355.01(729.1)"1898"
Pregledni članak
Primljeno: 22. 12. 2015.
Prihvaćeno: 11. 7. 2016.

Uloga Hearsta i Pulitzerera u manipuliranju javnošću pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu

NATAŠA RUŽIĆ

Fakultet političkih nauka, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora
nruzic@ac.me

VLADAN LALOVIĆ

Podgorica, Crna Gora
vladanlalovic@hotmail.com

Očevi žutoga tiska Pulitzer i Hearst presudno su utjecali na daljnji razvoj trendova u novinarstvu. Štoviše, mnogi su se suvremeni koncerni rukovodili modelom poslovanja tih američkih magnata. U XIX. stoljeću Pulitzerovi i Hearstovi listovi imali su važnu ulogu u informiranju stanovništva o događanjima u zemlji, ali su istovremeno utjecali i na vanjsku politiku Sjedinjenih Američkih Država. Većina se povjesničara slaže da su Hearst i Pulitzer kroz svoje medije imali golem utjecaj u formiranju javnoga mišljenja i manipuliranju javnošću tijekom Španjolsko-američkoga rata. Beskrupulozni način izvještavanja o pobuni na Kubi rezultirao je time da je američki predsjednik William McKinley bio prinuđen objaviti rat Španjolskoj. Polazeći od spomenutih povijesnih činjenica, ovaj će rad biti posvećen ocjeni Hearstove i Pulitzerove uloge u Španjolsko-američkom ratu.

Ključne riječi: Španjolsko-američki rat; Kuba; Hearst; Pulitzer; *penny press*; propaganda; McKinley; *World*; *Journal*

Uvod

Preteče prvih medijskih koncerna na svjetskom tržištu nastali su kao rezultat komercijalizacije tiska 30-ih godina XIX. stoljeća. Upravo se tada novinarstvo transformira u biznis, kada vlasnici medija dobivaju priliku profitirati od naklada i reklama. Taj proces započinje pojavom prvih izdanja *penny press*¹, točnije lista *The Sun* 1833. godine.

Od 40-ih godina XIX. stoljeća naklada vrtoglavo rastu zahvaljujući brojnim reformama u društvu kao i tehnološkim izumima. Građani dobivaju prava kao

¹ Tip američkih dnevnih novina koje su koštale jedan peni. Ova vrsta tiska je fokusirajući se na senzacionalističko izvještavanje o crnoj kronici, kao i na emocionalne životne priče postala izuzetno popularna.

što su obavezno obrazovanje, šire se izborna politička prava, usvajaju centralizirani sustavi mirovina itd. Giovanni Gozzini objašnjava da se u tom razdoblju “paralelno sa procesom izgradnje države odvija proces izgradnje nacije”.² Sjedinjene Američke Države (SAD) postale su do početka XX. stoljeća velika kontinentalna sila s razvijenom industrijom i velikim gradovima na razini najjačih europskih država te političkom moći i utjecajem koji ih je svrstao među najveće kolonijalne sile. Urbani i industrijski način života već je otprije postao američka stvarnost, koju su karakterizirali oštri klasni sukobi, socijalna polarizacija, disproporcija u raspodjeli nacionalnoga bogatstva i svojevrsno političko nasilje. Industrijalizacija zemlje dostigla je zenit nakon Građanskoga rata. U drugoj polovini XIX. pa sve do 30-ih godina XX. stoljeća pravni i politički sustav SAD-a izrazito je poticao i favorizirao industrijski razvoj suprotstavljajući se ograničenjima ili čak umjerenim oblicima regulacije. Kraj XIX. stoljeća imao je sve karakteristike surovoga piratskog kapitalizma uz česte simbolične, ali i stvarne ratne sukobe o kojima su mediji izvještavali s osobitom strašću i entuzijazmom.³

Kapitalističko privređivanje na načelu *laissez faire* doprinijelo je gomilanju velike financijske moći i koncentraciji kapitala. Ono je uživalo institucionalnu potporu, pa su oni koji su ga osporavali gubili parnice pred sudskim organima. Pristaše takva “socijalnoga darvinizma”, u kojem su opstajali najjači, išli su sa svojim tvrdnjama čak dotle da bi svaki pokušaj regulacije privrede od strane države bio ravan intervenciji u prirodnu evoluciju vrsta.⁴ Tko se još pitao za težak položaj radnika, i njihova ugrožena prava, u takvoj društvenoj klimi!

Kao posljedica takva socijalnoga stanja, uzrokovanog nesputanim kapitalizmom i diktaturom profita, pojavio se reformski pokret poznat kao “progresivizam”. On je nepunih tridesetak godina (1890. – 1917.) imao presudan utjecaj na američko društvo, politiku i način razmišljanja. Pokret je kao svoj osnovni cilj proklamirao demokratsku borbu protiv velikih eksploatorskih magnata i korumpiranih političara. Zalagali su se za veći stupanj demokratskih sloboda, socijalnu pravdu, efikasniju regulaciju privrednih tokova, poštenu vladu u službi građana i afirmaciju rada za ukupan napredak društva. Vjerovali su u snažniju ulogu države, što bi vodilo emancipaciji svih slojeva društva. U svojim su redovima okupljali gotovo sve značajne ličnosti toga vremena: od poznatih pisaca i znanstvenika do političara koji su na ovaj ili onaj način bili vezani za pokret.⁵

Politički i ekonomski razvoj američkoga društva pozitivno se odrazio i na američko stanovništvo. U XIX. stoljeću porastao je broj pismenih zahvaljujući reformama u obrazovanju, što je kod građana stvorilo naviku da kupuju novine. Izumi kao što su parna preša, telegraf, rotacijski stroj, a kasnije linotip

² Dovani Gocini, *Istorija novinarstva* (Beograd: Clio, 2001), 195.

³ Filip Dženkins, *Istorija Sjedinjenih Država* (Beograd: Filip Višnjić, 2002), 144.

⁴ Howard Cincotta, *Kratak pregled. Istorija Amerike*, prev. Vera i Mira Gligorijević (s. l.: Informativna agencija Sjedinjenih Država, 2003), 209.

⁵ *Isto*, 212.

odrazili su se na nakladu, grafički izgled, ali i sadržaj listova. Zapravo, industrijska i tehnološka revolucija dovele su do toga da je druga polovina XIX. stoljeća u povijesti novinarstva prepoznata kao “zlatno doba”.

Uspjeh *penny pressa* motivirao je mnoge da okušaju sreću u izdavačkoj industriji. Koncept lista bio je veoma jednostavan. *Penny press* je bio namijenjen nižoj srednjoj klasi, koja je preferirala skandalozne sadržaje iz crne kronike: “Ljubavi, rođenja, bolesti, venčanja, nesreće, smrt, zločini predstavljeni u obliku osobne drame snažno privlače publiku, zbog (najčešće nesvjesnih) psiholoških procesa empatije i poistovjećivanja.”⁶ Osim toga, novine su zahvaljujući cijeni od jednog penija postale dostupne svim slojevima društva.

Penny press je u novinarstvo unio trendove koji su se zadržali do danas. S jedne strane, učinio je tešku štetu novinarstvu, pobuđujući u ljudima neku vrstu negativne radoznalosti izvještavanjem o vijestima iz crne kronike. I danas aktualna krilatica *Bad news is a good news* (*loša vijest je dobra vijest*) potječe upravo iz razdoblja komercijalizacije tiska. S druge strane, zahvaljujući toj vrsti listova javljaju se prvi reporteri i autorsko novinarstvo. Nema sumnje da je utjecaj *penny pressa* na novinarstvo bio negativan, ali je taj popularni koncept novina potaknuo vlasnike medija na osnivanje i kupovinu što većega broja medija kroz koje su pored značajnih financijskih sredstava dobivali golemu moć. Neki od medijskih magnata poput Hearsta koristili su medijsku moć radi ostvarenja vlastitih ciljeva.

Cilj je ovoga rada ocjena Hearstove i Pulitzerove uloge u Španjolsko-američkom ratu. Zbog čega Hearsta stavljamo na prvo mjesto? Zato što je u povijesti taj rat dobio epitet “Hearstov rat”. Osnovna je hipoteza da su Hearst i Pulitzer manipulirali javnošću pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu. Radi dokazivanja hipoteze koristit ćemo historijsku i komparativnu metodu. Historijska nam metoda omogućuje da proučimo znanstvenu literaturu i suprotstavimo oprečna mišljenja povjesničara da bismo izveli svoje zaključke. Mnogi su povjesničari proučavali Pulitzerove i Hearstove medije, ali su različito tumačili njihov utjecaj na novinarsku profesiju. Komparativnom ćemo metodom ustanoviti sličnosti i razlike u načinu izvještavanja između Pulitzeru i Hearsta jer ćemo samo tako moći ocijeniti njihovu ulogu u tom ratnom sukobu. Razlika između te dvojice magnata postala je očita kada se Hearst pojavio na tržištu, a kulminirala je tijekom i po završetku Španjolsko-američkoga rata.

Pulitzer i Hearst – očevi žutoga tiska

Joseph Pulitzer i William Randolph Hearst ostat će u povijesti novinarstva upamćeni kao očevi žutoga tiska. Ta dva vizionara zaslužna su za brojne trendove na suvremenom tržištu kao što su komercijalizacija novinarstva, razvoj istraživačkoga novinarstva, produbljanje komunikacije s publikom kroz nagradne igre i zajedničke akcije. Pulitzer je u svojim listovima objavio prvi strip,

⁶ Gocini, *Istorija novinarstva*, 181.

a promovirao je i novi žanr – putopisnu reportažu. Oba su izdavača vodila računa o grafičkom izgledu novina, pa su uveli velike naslove i fotografije. Zapravo, pokazali su budućim izdavačima kako se može zaraditi novac na medijima ne zaustavljajući se na popularizaciji samo jednoga lista. Nema sumnje da je takav način poslovanja bio izvor ideja za suvremene medijske tajkune. Pulitzer i Hearst začetnici su horizontalne koncentracije medija. Danas se umjesto “lanac medija” najčešće koriste izrazi medijski konglomerati, medijski koncerni, medijski divovi. Što su konglomerati? Joseph Turow definira konglomerat kao “kompaniju koja posjeduje niz različitih kompanija u različitim industrijama”.⁷ Promjenu u terminologiji možemo objasniti razvojem tehnologije kao i pronalženjem novih načina spajanja medijskih kompanija. Moć medijskih divova neprekidno se povećava. Danas razlikujemo tri oblika koncentracije medijskih koncerna: horizontalni (nastaje ujedinjavanjem dviju izdavačkih kompanija), vertikalni (rezultat je ujedinjenja TV postaja i kompanija za proizvodnju filmova) i dijagonalni (spoj kompanija na različitim tržištima). Primjer dijagonalne koncentracije spajanje je filmskoga studija Universal Studios i koncerna za proizvodnju napitaka Seagram.⁸

Životni put Pulitzera i Hearsta dosta se razlikovao jer su pripadali različitim društvenim slojevima. Pulitzer je sin mađarskih imigranata koji je nakon preseljenja u Ameriku bio prinuđen raditi najteže poslove jer nije znao engleski jezik. Anatolij Mkrččjan piše da je Pulitzer bio živi dokaz ispunjenja američkoga sna. Nitko nije mogao pomisliti da čovjek bez novca, bez struke, bez znanja engleskoga jezika može postati medijski magnat.⁹ Sudbina mu se osmjehnula kada je, stjecajem okolnosti, u knjižnici upoznao urednika *Westliche Posta*, lista koji je izlazio na njemačkom jeziku. Urednik je imao običaj u šahovskoj sobi u knjižnici igrati šah s prijateljima. Jednom prilikom Pulitzer mu je dao koristan savjet kojim mu je pomogao da pobijedi u šahovskoj partiji. Nakon toga je Pulitzer angažiran kao novinar u spomenutom listu jer je odlično govorio njemački i francuski jezik. Kada je list bio na rubu bankrota, Pulitzer kupuje *Westliche Post* i postaje suosnivač. Već 1878. Pulitzer osniva vlastiti list, *St. Louis Post-Dispatch*, a zatim se njegov imperij širi na *The World* i tjednik *The Sunday World*. Pulitzer je kupovao listove koji su bankrotirali i mijenjao njihov koncept. Pod njegovim bi se rukovodstvom neuspješni listovi pretvarali u najtiražnije. *World*, koji je 1883. imao nakladu od 15 tisuća primjeraka, već 1892. dostiže nakladu od 374 tisuća primjeraka. S rastom naklada rastao je i prihod od reklama. Ako je 1880. Pulitzer od reklame zaradio 39 milijuna dolara, već 1900. zarada od reklama iznosila je 150 milijuna. Međutim Pulitzer se nije fokusirao isključivo na profit nego se borio i za prava najnižih

⁷ Džozef Tjurou, *Mediji danas. Uvod u masovne komunikacije I* (Beograd: Clio, 2012), 293.

⁸ Mihail Kunczik, Astrid Zipfel, *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju* (Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung, 2006), 249.

⁹ Анатолий Мкртчян, *История журналистики США – Историја новинарства САД* (Москва: РУДН, 1995), 37.

slojeva društva. Uveo je u svoje novine tzv. *sob story*. To su bili fičeri, odnosno reportaže posvećene teškom životu imigranata, siročadi ili udovica.¹⁰ Pokušavao je podržati imigrante i pomoći im u procesu socijalizacije kroz kampa-nju kolektivnoga sakupljanja priloga. Organizirao je akciju sakupljanja priloga za izgradnju postolja Kipa slobode koji su Amerikancima darovali Francuzi. Pulitzer je kroz *World* sakupio 100 tisuća dolara od 120 tisuća pojedinačnih priloga.

Kenneth Whyte objašnjava da je *World* bio namijenjen srednjoj i radnič-koj klasi. Pored informacija i korisnih savjeta, list je osuđivao moćne članove društva i kritizirao policijsku brutalnost i pohlepu monopolista.¹¹ Nakon *Worlda* Pulitzer kupuje *The Sunday World*, tjednik na 48 stranica s nakladom od 250 tisuća primjeraka. Gozzini smatra da je preko tog lista Pulitzer pokušao povezati imigrante i razviti osjećaj za javno dobro. On je prvi prepoznao važnost istraživačkoga novinarstva i dao je priliku Elizabeth Cochran da se bavi novinarskim istraživanjem. Među ostalim, ušao je u povijest kao prvi medijski magnat koji je podržao ženu u bavljenju novinarskom profesijom. Elizabeth je pod krinkom psihičke bolesti ušla u duševnu bolnicu da istraži glasine o življenju liječnika nad pacijentima. Po izlasku iz bolnice uzdrmala je javnost tekstovima kao i knjigom *Deset dana u ludnici*. Elizabeth je i autorica poznate putopisne reportaže. Naime, list *World* organizirao je nagradnu igru u okviru koje je reporterka namjeravala obići svijet u 73 dana, a čitatelji su na osnovi njezinih reportaža trebali pogoditi u kojoj se zemlji nalazi.

S druge strane, Hearst je bio razmaženi sin milijardera kojem je otac kupio prvi list, *The Examiner*, nakon izbacivanja s Harvarda. Naravno, njegov otac nije želio samo vratiti sina na pravi put, nego je očekivao da mu sin pomogne u izgradnji političke karijere jer je u tom trenutku pretendirao da ga izaberu u kalifornijski Senat. William Hearst pokazao se kao uspješan izdavač koji je polako osvajao tržište. Već na početku uspio je podići nakladu *Examinera* sa 30 na 72 tisuće primjeraka.¹² Nakon *Examinera*, Hearst pokreće list *Journal*, zatim *Chicago Examiner*, *Los Angeles Examiner*, *American*, a kao novinsku agenciju za svoje listove *American News Service*, koja s vremenom prerasta u *International News Service*.¹³

Zanimljivo je da je Hearst bio Pulitzerov učenik i veoma uspješno je kopirao rad njegovih listova. Hearst je u usporedbi s Pulitzerom bio beskrupulozniji, ali ga je u jednom trenutku uspio nadmašiti po nakladi. Do 1920. svaki četvrti stanovnik SAD-a čitao je neke od Hearstovih novina.¹⁴

¹⁰ Christopher Daly, *Covering America. A Narrative History of a Nation's Journalism* (Boston: University of Massachusetts Press, 2012), 126.

¹¹ Kenneth Whyte, *The Uncrowned King. The Sensational Rise of William Randolph Hearst* (Berkeley: Counterpoint, 2009), 65.

¹² Gocini, *Istorija novinarstva*, 224.

¹³ *Isto*, 230.

¹⁴ Валентин Ворошилов, *Журналистика – Новинарство* (Санкт Петербург: Издательство Михайлова, 2002), 85.

Medijski teoretičari ističu da Hearst nije bio kreativan, nego je preuzimao uspješne ideje od svojega učitelja. Naprimjer, Pulitzer je prvi uočio interes ljudi za ljudske priče, policijsku kroniku i zabavne priče.¹⁵ Prvi je angažirao Marka Twaina, Richarda Outcaulta, objavio strip, istraživačku priču u svojim novinama. Međutim Hearst je bio uspješniji od Pulitzerza jer je imao više novca i ulagao je značajna financijska sredstva ne samo u angažiranje najboljih profesionalaca nego i u grafički sadržaj. Kao vječni rivali, otvoreno su se borili za naklonost publike. Hearst je preuzeo sve Pulitzerove novinare ponudivši im veću plaću, poput Marka Twaina i tvorca Žutoga dječaka¹⁶ Richarda Outcaulta. Kada je Pulitzer angažirao prvu istraživačku novinarku Elizabeth Cochran pod pseudonimom Nellie Bly, Hearst je zaposlio Winifred Black pod pseudonimom Annie Laurie.

Hearst je često otvoreno provocirao Pulitzerza. Kada je Pulitzer parolom *Worlda* proglasio “novine koje ne pričaju samo, već rade”, slogan Hearstova *Journala* bio je “dok drugi pričaju, *Journal* radi”. Pulitzer je nazivao Hearsta “krpeljom koji će uskoro spiskati novac svojih roditelja”. Prognozirao je da će kroz šest mjeseci Hearst ostati bez financijskih sredstava.¹⁷ No Pulitzer nije imao pravo jer je Hearst uspio izgraditi carstvo koje danas zauzima 33. mjesto na Forbesovoj listi, ima 20 tisuća zaposlenih i vrijedi 10,3 milijardi dolara.¹⁸ Hearstova obitelj spada u šest najbogatijih američkih obitelji prema Forbesovoj listi.

Pulitzer vs Hearst

U XIX. stoljeću izdavačima nije bilo lako izboriti se za svoje mjesto na američkom tržištu. Već u to vrijeme za naklonost publike borili su se Benjamin Day s listom *The Sun*, Horace Greeley s *Tribuneom*, James Gordon Bennett s *Herald*om. Svaki od tih listova dao je svoj doprinos razvoju novinarske profesije. Prvi intervju u povijesti novinarstva zabilježen je u *Tribuneu* i izazvao je brojne rasprave o pravu na privatnost građana. Intervjuirajući vođu mormonske zajednice Brigham Younga, novinar je postavljao pitanja o njegovu životu sa 27 žena. *The Sun* je imao prve reportere iz policijske stanice, a *Herald* je uveo žanr političke kronike i mrežu sportskih dopisnika. Na takvu je tržištu bilo teško izdvojiti se, ali Pulitzer i Hearst su uspjeli u toj namjeri.

¹⁵ Isto, 84.

¹⁶ Žuti dječak postao je simbol žutoga tiska.

¹⁷ Мкртчян, *История журналистики США*, 39.

¹⁸ “America’s Largest Private Companies”, Forbes, pristup ostvaren 7. 12. 2015., <http://www.forbes.com/companies/hearst/>.

Tablica 1. Najpopularniji listovi u New Yorku 1896. godine¹⁹

Vlasnik	List	Dnevna naklada
Joseph Pulitzer	<i>World</i>	600 000
William Hearst	<i>Journal</i>	430 000
James Gordon Bennett	<i>Herald</i>	140 000
Charles Dana	<i>The Sun</i>	130 000
Horace Greeley	<i>Tribune</i>	16 000
Adolph Ochs	<i>New York Times</i>	9000

Kao što vidimo iz tablice, uvjerljivo najtiražnije novine bile su Pulitzerove, a slijede Hearstove. Od sredine XIX. stoljeća novinski izdavači najpopularnijih listova započinju otvoreni medijski rat. Benjamin Day, James Gordon Bennett i Horace Greeley međusobno su se optuživali zbog publikacija, a nerijetko su se služili i uvredama. Tako je Bennett kritizirao Daya tvrdeći da *Sun* čitaju samo crnci iz grada i da se te novine upotrebljavaju za pakiranje čaja ili svinjske masti. Greeley je pak kritizirao spomenute izdavače jer su u svojim listovima objavili oglase koji se zalažu za legalizaciju pobačaja. Većina tih listova pripadala je masovnom tisku, a iznimku je činio samo *New York Times*, koji je bio elitno izdanje. Adolph Ochs uspio je podići njegovu nakladu sa 9 tisuća na 435 tisuća primjeraka.

Pulitzer i Hearst različito su upravljali svojim medijima, ali pojedini teoretičari ističu i neke zajedničke karakteristike. Donald Ritchie nabroja sličnosti Pulitzeru i Hearsta: borili su se za istu publiku iz redova radničke klase, za iste oglašivače, za isto tržište. Razlika je u tome što je Pulitzer kupovao najbolje novinare iz drugih listova, a Hearst je preotimao najbolje novinare iz Pulitzerova *Worlda*.²⁰

No razlike u načinu poslovanja između dvojice medijskih magnata mnogo su veće od sličnosti. Pulitzer je bio idealist i, za razliku od Hearsta, zalagao se za kvalitetno novinarstvo, za pisanje na osnovi činjenica, iako nije uvijek bio dosljedan svojim principima. Izvještavajući o crnoj kronici i skandalima, Pulitzer je vodio računa o profesionalnim standardima izbjegavajući jeftini senzacionalizam.²¹ Gozzini, Jevtović i Bjelica ističu da je Pulitzer, za razliku od Hearsta, uvijek inzistirao na točnosti podataka i provjeri informacija. Gozzini slikovito prikazuje važnost i poštovanje etičkih normi opisujući posjet Theodora Dreisera redakciji Pulitzerova *Worlda*. "Osvrnuo sam se oko sebe u velikoj prostoriji dok sam strpljivo čekao i video sam na zidovima natpise: Preciznost, preciznost, preciznost! Tko? Što? Gdje? Kada? Kako? Činjenice-Slike-Činjenice."²² Hearst nije vodio računa o profesionalnim standardima nego je,

¹⁹ Tablica preuzeta iz: Daly, *Covering America*, 141.

²⁰ Donald Ritchie, *American Journalists. Getting the Story* (Oxford: Oxford University press, 1997), 137.

²¹ Mihailo Bjelica, Zoran Jevtović, *Istorija novinarstva* (Beograd: Megatrend, 2006), 85.

²² Gocini, *Istorija novinarstva*, 220.

naprotiv, savjetovao svojim novinarima da publici pruže “svaki dan po jednu senzaciju, a ako je nema treba je izmisliti”.²³ Pulitzer se nije trudio privući publiku izvještavanjem o crnoj kronici, nego se bavio ozbiljnim temama. Još u *St. Louis Post-Dispatchu* počeo je pisati protiv kockanja, prostitucije i korupcije lokalnih političara. Bio je svjestan da se bavi kontroverznom temama, pa je radi vlastite sigurnosti kupio pištolj.²⁴ Komercijalizacijom medija nije odustao od tema od javnoga interesa, nego je u *New York Worldu* uspješno kombinirao žuto i *muckraking* novinarstvo.²⁵ U svojem je listu 1909. prozvao i američkoga predsjednika Theodorea Roosevelta i poznatoga bankara Morgana, koje je optužio da su za 40 milijuna dolara ilegalno kupili kompaniju za izgradnju Panamskoga kanala.²⁶ Američki predsjednik tužio je Pulitzeru za klevetu, ali savezni sud nije prihvatio tužbu. Hearst je pak smatrao da dobar novinski tekst treba sadržavati priču o ljubavi, seksu, ljudskoj sujeti i oholosti. Njegov je glavni kredo bio da “čitaocima treba dati što više sadržaja koji ukazuju na njegovu primitivnu prirodu”.²⁷

Razlika između Pulitzeru i Hearsta vidljiva je u odnosu prema politici. Kenneth Whyte objašnjava da su američki listovi tijekom XIX. stoljeća tvrdili da su politički nezavisni, ali svima je bilo jasno da to nije istina. Tako je Pulitzer podržavao Grovera Clevelanda u borbi za predsjednika SAD-a 1884., a Hearst je koristio svoje listove u kampanji za mjesto njujorškoga guvernera. Nakon Clevelandove pobjede glasači su izabrali Pulitzeru da zastupa njihove interese u Kongresu.²⁸ Poslije će Pulitzerovi listovi pružati potporu Woodrowu Wilsonu. Sam Pulitzer nije imao političkih ambicija, za razliku od Hearsta.

I pored brojnih razlika, Joseph Straubhaar kaže da su Pulitzer i Hearst imali važnu ulogu u razvoju novinarske profesije. Pulitzer se zalagao za razvoj ozbiljnoga novinarstva koje će se baviti temama od javnoga interesa i biti društveno odgovorno, a Hearst se više bavio socio-ekonomskim položajem novinara zalažući se za visoke plaće i autorsko novinarstvo.²⁹ To su bili glavni razlozi zbog kojih su novinari prelazili iz Pulitzerova *Worlda* u Hearstov *Journal*. Pulitzer je želio educirati novinare koji bi vodili računa o etici i javnom interesu, novinare koji bi se uspješno izborili sa senzacionalizmom. Još za njegova života vodile su se debate o tome kakva su znanja neophodna novinaru. Pulitzer je vidio novinarsku profesiju na sljedeći način: “The knowledge that a reputable journalist would refuse to edit any paper that represented private

²³ Bjelica, Jevtović, *Istorija novinarstva*, 88.

²⁴ Daly, *Covering America*, 115.

²⁵ *Muckraking* označuje senzacionalističko izvještavanje novinara koje teži prozivanju javnih ličnosti zbog zloupotrebe položaja, političke korupcije. Termin *muckraker* prvi je upotrijebio Theodore Roosevelt u govoru 1906. godine.

²⁶ Bjelica, Jevtović, *Istorija novinarstva*, 84.

²⁷ *Isto*, 86.

²⁸ Whyte, *The Uncrowned King*, 66, 67.

²⁹ Joseph Straubhaar, Robert LaRose, Lucinda Davenport, *Media now. Understanding Media, Culture, and Technology* (Boston: Cengage Learning, 2014), 111.

interest against the public good would be enough of itself to discourage such as enterprise³⁰ (Saznanje da će ugledni novinar odbiti izmijeniti bilo koju informaciju koja je u interesu određene osobe u odnosu na javno dobro samo će po sebi obeshrabriti takve inicijative).

Pulitzer je oporučno ostavio dva milijuna dolara za osnivanje fakulteta novinarstva na Sveučilištu Columbia.³¹ On je shvaćao neophodnost edukacije novinara, jer je sam bio bez obrazovanja. Pet godina nakon njegove smrti, točnije 1917., u njegovu čast utemeljeno je najprestižnije priznanje u novinarstvu – Pulitzerova nagrada. Zanimljivo je da je sin Williama Hearsta dobio Pulitzerovu nagradu 1956. godine.

Senzacionalističko izvještavanje Hearsta i Pulitzera o Španjolsko-američkom ratu

Španjolsko-američki rat³² koji se vodio na teritoriji Kube, u povijesti je poznat kao "Hearstov rat". Zbog čega se taj rat vezuje uz Hearstovo ime? Svojim načinom izvještavanja Hearst je potaknuo SAD da uđe u rat sa Španjolskom. Tekstovima u svojim listovima stavio je američkoga predsjednika Williama McKinleyja u bezizlazan položaj te je ovaj bio prisiljen objaviti rat Španjolskoj. Međutim ne možemo samo Hearsta kriviti za početak rata; i same društvene okolnosti, odnosno težnja SAD-a za ekspanzionizmom, utjecale su na ulazak u ratne sukobe.

Posljednjih desetljeća XIX. stoljeća SAD je širio utjecaj i teritorij u Srednjoj Americi kao i na područjima u Tihom i Atlantskom oceanu. No njihov osobit historijski i demokratski razvoj, bitno kanaliziran kroz otpor i borbu protiv europskih osvajača, utjecao je na politiku i kolektivni duh SAD-a da ne krene putem imperijalizma europskoga tipa.³³

Razlozi nastanka američkoga ekspanzionizma krajem XIX. stoljeća bili su uglavnom ekonomske i političke prirode. U te je svrhe revitalizirana stara doktrina o naseljavanju Zapada, koja se koristila kao opravdanje permanentnoga širenja SAD-a. Tom su doktrinom, kao bitnu pretpostavku ekonomske i političke sigurnosti zemlje, dokazivali dužnost i pravo Amerike kao civilizatora zapadne hemisfere, Kariba i Tihoga oceana.³⁴

Kupovanjem ruskoga teritorija – Aljaske SAD se prvi put proširio izvan prirodnih granica američkoga kontinenta. Ali stvarna prekretnica u povijesti SAD-a bio je Španjolsko-američki rat iz 1898. godine. Taj je rat bio uspješan za

³⁰ Betty Winfield, *Journalism 1908. Birth of a Profession* (Missouri: University of Missouri Press, 2008), 122.

³¹ Мкртчян, *История журналистики США*, 39.

³² Prema Library of Congress špansko-američki rat je počeo 25. aprila 1899. godine, a završen je 10. decembra iste godine potpisivanjem mirovnog sporazuma u Parizu.

³³ Cincotta, *Kratak pregled*, 194.

³⁴ Isto.

Amerikance, koji nisu pretrpjeli ni jedan značajniji poraz tijekom četiri mjeseca koliko su trajale ratne operacije.³⁵

S povijesne točke gledišta, Kuba je uvijek bila vezana za Španjolsku. Nju je još 1511. osvojio Diego Velázquez te je tako postala španjolska kolonija. Španjolci su uslijed nedostatka radne snage doveli na Kubu Afrikance, koje su izrabljivali zajedno s domicilnim stanovništvom. Na Kubi su često dizani ustanci³⁶, ali ta se zemlja nije uspjela osloboditi španjolske kolonijalne vlasti dok se SAD nije umiješao u rat. Tek 1898. Amerikanci su objavili rat Španjolskoj i stali na stranu kubanskih oslobodilačkih snaga, koje su u tom trenutku već počele nizati uspjehe na ratnom polju. Anthony Fellow izdvaja dva značajna poglavlja u borbi Kube protiv španjolske vlasti. Prvo je započelo kada je Kuba povela krvavu borbu protiv španjolske kolonijalne vlasti 1868. godine. Zanimljivo je da je Hearst tada imao samo pet godina. Drugo poglavlje počinje 1896., kada se stanovništvo Kube sukobljava sa 150 tisuća španjolskih vojnika na čelu s ozloglašanim generalom Valerianom Weylerom.³⁷

I dok Philip Jenkins piše o uspješnim američkim ratnim operacijama koje su vođene četiri mjeseca, Rafael Rojas tvrdi da je rat između Španjolske i SAD-a trajao samo mjesec dana. Prema Rojasu, ratni je sukob počeo 22. lipnja 1898., a završio 17. srpnja iste godine. U tom su razdoblju vođene dvije značajne bitke: oko brežuljka San Juan i pomorska bitka nedaleko od grada Santiago de Cuba. Američka vojna okupacija Kube trajala je do 1909., odnosno do trenutka kada su izabrane kubanske političke institucije. Ali utjecaj Amerike i dalje se osjećao na tom prostoru. Tako je prvi ustav Kube iz 1901. omogućivao Amerikancima da se miješaju u unutrašnje poslove Kube.³⁸

Zašto je Amerika iznenada odlučila stati na stranu domicilnoga stanovništva? Još od 1895., kada je na Kubi izbio ustanak za nezavisnost od španjolske krune, Amerikanci su pomno pratili razvoj situacije. O nemilosrdnom gušenju bune i zvjerstvima španjolskih trupa nad pobunjenim Kubancima američki tisak, a posebno Hearstove i Pulitzerove novine, veoma je kritički izvještavao do najsitnijih detalja. Oni su nastojali američkoj javnosti u što gorem svjetlu prikazati Španjolce, obavještavajući o jezivim zločinima u njihovim "koncentracijskim logorima". Intenzivna propaganda i zategnutost odnosa sa Španjolskom stalno su se pojačavale, a u veljači 1898. dosegnule su vrhunac kada je u luci glavnoga kubanskog grada Havane pod misterioznim okolnostima u jakoj eksploziji potopljen američki ratni brod "Maine". Taj je događaj bio kap u ionako prepunoj čaši, pa je američka administracija u travnju odobrila vojnu intervenciju na Kubi u znak odmazde za uništenje broda.³⁹

³⁵ *Isto*, 196.

³⁶ Jedan od najpoznatijih ratova je desetogodišnji rat od 1868. do 1878., koji su ugušili španjolski generali.

³⁷ Anthony Fellow, *American Media History* (Boston: Wadsworth Cengage Learning, 2013), 162, 163.

³⁸ "Kuba", u: *Enciklopedija Prosveta*, sv. 2 (Beograd: Prosveta, 1986), 413.

³⁹ Dženkins, *Istorija Sjedinjenih Država*, 141.

zrak pomoću torpeda. Situacija s “Maineom” nije bila sasvim razjašnjena, jer su dvije nezavisne istrage, američke mornarice i španjolske vlade, dale različite rezultate. Španjolska je tvrdila da je došlo do eksplozije zbog požara unutar broda.⁴² Ni danas ne možemo sa sigurnošću reći je li eksplozija podmetnuta ili se radi o nesretnom slučaju.

Hearst je bio veoma zainteresiran za rat i možemo reći da je “uvukao” SAD u ratne akcije na Kubi. S tom se činjenicom ne slažu svi povjesničari. Anthony Fellow tvrdi da bi Amerika objavila rat Španjolskoj i bez Hearstovih i Pulitzerovih publikacija.⁴³ No povijesne činjenice govore u prilog tome da je Hearst umnogome doprinio početku Španjolsko-američkoga rata. Tri godine prije početka rata, odnosno od 1895., Hearst je počeo podupirati pobunu domorodaca protiv Španjolaca i stječe se dojam da je već tada pripremao teren kroz senzacionalističko izvještavanje. Španjolskoga generala Valeriana Weylera u tekstovima naziva “mesarom” koji se izživljava nad nedužnim Kubancima. I Pulitzerov *World* i Hearstov *Journal* opisivali su užasne zločine koje je počinila vojska generala Weylera. U *Sunday Journalu* generalova su zlodjela opisana na sljedeći način: “Weyler is the prince of all cruel generals this century has seen... Spain is most ferocious and bloody soldier... the fiendish despot whose hand Cuba well knows...”⁴⁴ (Weyler je princ svih okrutnih generala koji su ikada viđeni u ovom stoljeću. Španjolska ima najokrutniju i najkrvaviju vojsku demonskoga despota, čiju ruku Kuba dobro zna). Ni Hearstov *Journal* nije zastajao: “Credible witnesses has testified that all prisoners captured by Weiler’s forces are killed on the spot; that even helpless inmates of a hospital have not been spared and that Weyler’s intention seems to be to murder all the pacificos in the country”⁴⁵ (Vjerodostojni očevici svjedočili su da su svi zarobljenici koje su uhvatile snage generala Weylera ubijeni na licu mjesta. Čak i bespomoćni zarobljenici nisu pošteđeni jer je Weyler, čini se, namjeravao ubiti sve pacifiste u zemlji).

Hearst je 1897. poslao fotoreportera Frederica Remingtona i novinara Richarda Davisa na Kubu. Davis je bio jedan od najboljih i najpopularnijih novinara u tom razdoblju, a Hearst mu je ponudio plaću od 3.000 dolara mjesečno i pokrivanje svih troškova. Kada su mu njih dvojica priopćila da nemaju o čemu pisati, Hearst im je poručio: “Molim vas, ostanite! Vi se pobrinite za slike, a ja ću za rat.”⁴⁶ I zaista, održao je riječ. Rafael Rojas slikovito opisuje način izvještavanja dopisnika s Kube. Frederic Remington, Richard Davis, James Creelman i Stephen Crane živjeli su u hotelu i između dvije čašice martinija plašili pričama njujorške čitatelje. Dopisnici su pisali o okrutnosti španjolskih generala, o uništenjima na otoku, o sudbini Evangeline Cisneros. Remington i Davis radili su za Hearsta, a Creelman i Crane za Pulitzeru. Davis je neprekid-

⁴² Edward Dolan, *The Spanish-American War* (Brookfield: The Millbrook press, 2001), 27.

⁴³ Fellow, *American Media History*, 162.

⁴⁴ *Isto*, 163.

⁴⁵ *Isto*.

⁴⁶ Bjelica, Jevtović, *Istorija novinarstva*, 88, 89.

no slao Hearstu ekskluzivne priče, primjerice tekst “The Death of Rodriguez”, u kojem je opisao kako je španjolski streljački vod strijeljao mladoga farmera s Kube. Napisao je i nekoliko tekstova posvećenih mladim Kubankama koje su podržavale pobunu, pa su bile poslone u egzil.⁴⁷

James Creelman u *Worldu* kritizira pasivnost SAD-a budući da američki predsjednik ne poduzima nikakve akcije. Creelman piše: “No man’s life, no man’s property is safe. American citizens are imprisoned or slain without case. American property is destroyed on all sides... Blood on roadsides, blood on the doorsteps, blood, blood, blood! The old, the young, the weak, the crippled, all are butchered without mercy... Not a word from Washington! Not a sign from the President!”⁴⁸ (Ni jedan život, ničije vlasništvo nije sigurno. Američki su građani uhićeni ili ubijeni bez razloga. Američka je imovina uništena na sve strane. Krv na putovima, krv na kućnom pragu, krv, krv, krv! Stari, mladi, slabi, osakaćeni, svi su izmrcvareni bez milosti. Ni riječi iz Washingtona! Ni traga od predsjednika!).

Zbog čega je Hearst bio toliko zainteresiran za pobunu na Kubi? Povjesničari poput Gozzinija i Elizabeth Lowry smatraju da se Hearst vodio isključivo profitom. Lowry objašnjava da se Hearst zalagao za intervenciju SAD-a na Kubi jer je vjerovao da će izvještavajući povećati nakladu svojih listova.⁴⁹ Hearst je tijekom rata prodavao po četrdeset izvanrednih izdanja dnevno posvećenih toj tematici, odnosno milijun i pol primjeraka. Najveću su nakladu Pulitzerov *World* i Hearstov *Journal* postigli u vrijeme Španjolsko-američkoga rata. Rafael Rojas objašnjava da je rast naklada bio izazvan time što je sama američka javnost bila zainteresirana da dobije informacije o zbivanjima na Kubi. Zahvaljujući Hearstovu *Journalu*, Pulitzerovu *Worldu* i listu *Sun* Charlesa Dane publika je bila detaljno “informirana” o ratu na Kubi.

Hearst i Pulitzer od samog su početka vodili kampanju protiv Španjolaca. Martin Manning i Clarence Wyatt objašnjavaju kojim se kriterijima rukovodio Hearst pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu. On nije volio španjolsku monarhiju, ali je gajio simpatije prema stanovništvu Kube, što se itekako odražavalo i utjecalo na uređivačku politiku. Pri izvještavanju su obojica izmišljala ili preuveličavala uspjeh američke vojske, a u pojedinim su situacijama zaboravljali da su novinari. Naprimjer, dopisnici *Journala* na Kubi izvještavali su o patriotkinji Evangelini Cisneros, koju su zarobili Španjolci. Zahvaljujući medijskom prostoru Cisneros je u Americi dobila nadimak “Cvijet Kube”. Elizabeth Lowry objašnjava zbog čega je priča o Evangelini imala takav odjek u Americi. Evangelina Cisneros bila je lijepa mlada žena koja je odbila nepriстойnu ponudu španjolskoga časnika. Kada joj je otac uhićen zbog sudjelovanja u pobunjeničkom pokretu protiv Španjolaca, španjolski časnik Colonel Berriz

⁴⁷ Martin Manning, Clarence Wyatt, *Encyclopedia of Media and Propaganda in Wartime America* (Santa Barbara: ABC-Clio, 2011), 415.

⁴⁸ Fellow, *American Media History*, 163.

⁴⁹ Elizabeth Lowry, “The Flower of Cuba, Rhetoric, Representation and Circulation at the Outbreak of the Spanish-American War”, *Rhetoric Review* 32 (2013), br. 2: 176.

nudi Evangelini da joj oslobodi oca u zamjenu za seksualne usluge. No Evangelina odbija i završava u zatvoru. Tada Hearst organizira peticiju kojom građani SAD-a traže Evangelinino oslobađanje. Među potpisnicima peticije bilo je dosta javnih osoba, među ostalima i majka američkoga predsjednika McKinleyja.⁵⁰ Hearst se nije zadovoljavao pukim izvještavanjem svojih novinara, nego je poslao Karla Deckera da zajedno s pobunjenicima oslobodi Evangelinu, kojoj su organizirali doček u Americi. Kubanku je na Union Squareu dočekala masa i predsjednik SAD-a McKinley.⁵¹ Lowry tvrdi da je američka javnost zapravo u Evangelini vidjela ranjivu ženu koju je trebalo spasiti iz ruku Španjolaca. Autorica ocjenjuje da je akcija Evangelinina oslobađanja bila apel za spašavanje svih žena na Kubi.

Lowry dalje piše da su se tijekom Španjolsko-američkoga rata Pulitzer i Hearst natjecali tko će imati bolju naslovnicu sa što više senzacionalizma. Obojica su preuveličavala priče o zlostavljanju žena na Kubi od strane španjolske vojske da bi izazvali osjećaj simpatije kod američkih žena i razvili osjećaj viteštva kod muškaraca. Hearst je uvjerio američke žene da imaju mnogo toga zajedničkog s Evangelinom jer je želio dobiti potporu za svoju političku kampanju.

Hearst se služio svim sredstvima manipulacije. Osim što je izmišljao izvještaje s Kube i preuveličavao događaje, koristio je Evangelinu da bi dobio potporu javnosti vodeći računa o tekstovima i fotografijama. Na jednoj fotografiji Evangelina stoji pored novinara, a fotografija je potpisana sa – spašena i spasilac. Na nekim je fotografijama Evangelina odjevena u crnu haljinu kao simbol tuge, s prekrženim rukama kao da se nalazi u zamci.

Hearstov Journal o spašavanju Evangeline

Evangelina Cisneros⁵²

⁵⁰ Isto, 174.

⁵¹ Gocini, *Istorija novinarstva*, 226.

⁵² Miss Evangelina Cossia y Cisneros, Library of Congress, pristup ostvaren 7. 12. 2015., <http://www.loc.gov/item/2013649074/>.

Evangelinu dočekuje američki predsjednik McKinley

U želji da dobije potporu javnosti, Hearst je izdao knjigu *Story of Evangelina Cisneros: Told by Herself*. Ta je knjiga svojevrsni dokaz iskorištavanja Evangeline. Lowry iznosi da su od 257 stranica samo 102 posvećene Evangelininoj biografiji. Ostatak knjige čine peticija za Evangelinino oslobađanje (24 stranice), priča novinara Deckera o spašavanju Evangeline (99 stranica) i povijest Kube (26 stranica).⁵³ Što je potaknulo Hearsta da spašava Evangelinu? Anthony Fellow smatra da je njezino spašavanje bilo značajan događaj zbog tri razloga: Španjolci su bili osramoćeni, SAD je bio prisiljen ući u rat sa Španjolicima, a građani su bili uvjereni da je Hearst djelovao u ime građana Amerike poštujući međunarodno pravo.⁵⁴

Neetično ponašanje Hearsta i Pulitzera tijekom Španjolsko-američkoga rata nailazilo je na osude i kritike drugih medija. Komentirajući to, urednik *New York Posta* Edwin Godkin izjavio je: "Povijest američkog novinarstva nije doživjela ništa tako štetno kao što je ponašanje ova dva lista (*Journal* i *World*) tijekom posljednjeg tjedna. Nezgrapne mistifikacije događaja, namjerno izmišljanje priča da bi se čitaoci uzbudili, svojevolutna neodgovornost u naslovima koji još uvećavaju te izmišljotine, sve se to pomiješalo kako bi se vijesti pretvorile u iskre koje prenose dva najtiražnija lista... Prava je sramota što se ljudi spuštaju i čine takve stvari kako bi prodali što više primjeraka."⁵⁵

George Douglas tvrdi da su mnoge novine tijekom Španjolsko-američkoga rata bile protiv senzacionalističkoga izvještavanja, bombastičnih naslova i

⁵³ Lowry, "The Flower of Cuba", 180.

⁵⁴ Fellow, *American Media History*, 165.

⁵⁵ Gocini, *Istorija novinarstva*, 228, 229.

izvrtanja vijesti.⁵⁶ Elitne novine poput *New York Timesa* izražavale su zgražanje jer su smatrale da senzacionalizam nema dodirnih točaka s novinarskom profesijom. Tako je 1896. Adolph Ochs, kada je preuzeo *New York Times*, poručio svojoj publici da njegove novine “svojim sadržajem neće zaprljati stolnjak za doručkom, i da su to novine koje poštuju čitatelje jer donose čisti i britki pregled dnevnih događaja bez nepotrebnog senzacionalizma, teatralnosti i melodrame”.⁵⁷ Adolph Ochs na neki je način objavio “rat” žutom tisku. Kao logo svojih novina koristio je “All the news that is fit to print”, odnosno “sve vijesti koje su za tisak”. Time je Ochs demonstrirao svoj odnos prema *penny pressu*.

No pojedini teoretičari u Hearstovu i Pulitzerovu načinu izvještavanja o ratnom sukobu vide i prednosti. Bjelica i Jevtović ističu činjenicu da su tisak zbog senzacionalističkoga načina izvještavanja počele čitati domaćice, prodavačice, kućne pomoćnice, odnosno onaj sloj društva koji nije imao običaj kupovati i čitati novine.⁵⁸ Ipak, ne možemo baš spomenuti argument uvrstiti u prednosti jer su Hearst i Pulitzer manipulirali društvom izmišljajući informacije. Umjesto informiranja javnosti, dvojica medijskih magnata bavila su se propagandom i manipuliranjem javnosti, zaboravljajući da je istinitost prvi i najvažniji profesionalni standard izvještavanja. Treba istaknuti da je Hearst prednjačio u usporedbi s Pulitzerom, koji je ipak vodio računa o etičkim načelima pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu. Donald Ritchie objašnjava da je Pulitzer uvidio da su stvari otišle predaleko, stoga je poduzeo korake u unapređivanju profesionalnih standarda, iako Pulitzerovi listovi u usporedbi s Hearstovim nisu nikada bili tako prosti i hvalisavi pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu.⁵⁹

Zaključak

Povijesni nam podaci pokazuju da Amerika do kraja XIX. stoljeća nije pokazivala zanimanje za događanja na Kubi. Predsjednik SAD-a William McKinley do posljednjega se trenutka nadao da će izbjeći rat sa Španjolskom. Međutim, nakon uvredljive ocjene njegove ličnosti od strane španjolskoga veleposlanika u Washingtonu, McKinley je bio prinuđen zaratiti sa Španjolskom. Hearst se sa svoje strane potrudio osigurati početak rata objavivši dokument u kojem je McKinley nazvan “slabim političarom”.

U ovom smo radu pokazali da su Hearst i Pulitzer manipulirali javnošću pri izvještavanju o Španjolsko-američkom ratu. Povijesni podaci svjedoče da je Hearst prednjačio u tehnikama ratne propagande. Hearst i Pulitzer iskoristili

⁵⁶ George Douglas, *The Golden Age of the Newspaper* (Westport: Greenwood Press, 1999), 119.

⁵⁷ Gordana Vilović, *Povijest vijesti* (Zagreb: ICEJ, 2007), 81.

⁵⁸ Bjelica, Jevtović, *Istorija novinarstva*, 90.

⁵⁹ Ritchie, *American Journalists*, 137.

su rat za podizanje naklada. No Hearst je time pripremao teren za svoju političku karijeru jer se 1906. kandidirao za guvernera New Yorka. I pored toga što se Pulitzer zalagao za točnost objavljenih podataka i provjeru informacija, u ovoj situaciji medijski magnat nije bio sasvim dosljedan svojim pravilima. Ipak, za razliku od Hearsta, Pulitzer nikada nije režirao događaje i iskorištavao ljude kao Hearst u slučaju Evangeline Cisneros.

Hearst je odigrao važnu ulogu u započinjanju Španjolsko-američkoga rata kao i u rasplamsavanju mržnje i nesnošljivosti prema Španjolcima. Ali Amerika je iz tog rata izišla kao pobjednik. Ratni uspjeh u sukobu s posustalim španjolskim imperijem SAD-u je nepovratno dodijelio status svjetske sile, koja je većinu manjih karipskih država mogla promatrati kao svoje interesne zone, gotovo *de facto* kolonije nad kojima ima pravo kontrole i okupacije kad god to zahtijeva američki nacionalni i vanjskopolitički interes. Sjedinjene Američke Države tako su stekle politički, ideološki i kulturni utjecaj koji je premašivao njihovu također značajnu ekonomsku moć.⁶⁰

Možemo slobodno reći da su Hearst i Pulitzer bili svojevrsni vizionari kada su u pitanju tehnike manipulacije. Metode manipulacije kojima su se koristili poslije je primjenjivala i Creelova komisija, koja je trebala uvjeriti pacifistički nastrojene Amerikance da podupru ulazak u Prvi svjetski rat. Opisivanje zvjerstava neprijateljske vojske najbolji je način da se osigura potpora za rat. Hearst i Pulitzer zapravo su koristili neka načela ratne propagande koja je početkom XXI. stoljeća sistematizirala Anna Morelli:

1. Neprijatelja, odnosno Španjolce, predstavili su kao jedine krivce za rat, koji čine genocid nad nedužnim stanovništvom.

2. Neprijatelju su dodijelili demonske osobine. Potvrdu za to nalazimo u izvještavanju o zvjerstvima španjolskoga generala Valeriana Weylera, koga su prozvali "mesarom".

3. Sjedinjene Američke Države prikazane su kao dobročinitelj koji se bori za dobru stvar, a ne za sebične ciljeve. Hearst je kroz slučaj Evangeline Cisneros pokušao ujediniti narod u borbi za pravdu, za nedužne ljude i predstaviti se kao altruist.

4. Naši su gubici mali, a neprijateljski golemi. To načelo možemo uočiti kroz neistinite izvještaje u kojima se preuveličava hrabrost američkih vojnika.

5. Našu borbu podupiru javne osobe.⁶¹ Peticiju za Evangelinino oslobađanje potpisuje i majka američkoga predsjednika McKinleyja.

Hearstovo i Pulitzerovo ponašanje tijekom Španjolsko-američkoga rata bio je sunovrat novinarske profesije. Hearst je u ovom slučaju bio "uspješniji" od svojega učitelja jer je imao više novčanih sredstava, a bio je i odlična zdrav-lja, za razliku od Pulitzera.

⁶⁰ Dženkins, *Istorija Sjedinjenih Država*, 143.

⁶¹ Kunczik, Zipfel, *Uvod*, 265, 266, 267.

Ali neophodno je istaknuti da je u XIX. stoljeću elitni tisak vodio računa o etici iako su pojedini listovi gubili bitku s *penny pressom*. Izdavači su bili svjesni da naklada nije uvijek odraz kakvoće. U tom su razdoblju ljudi uglavnom bili neobrazovani, građani nisu znali niti su razmišljali o tehnikama manipulacije, nisu bili medijski opismenjeni i vjerovali su u ono što pročitaju ili vide na fotografijama. Ovaj nam slučaj pokazuje da se na beskrupulozan način može zaraditi novac, ali istovremeno ilustrira da se profit ne ostvaruje po bilo koju cijenu, odnosno varanjem i laganjem svojoj publici. Svi ti historijski događaji bili su svojevrsni poticaj koji je naveo američke izdavače da se zamisle o reguliranju novinarske profesije i usvoje prvi etički kodeks već 1910. godine.

Literatura

America's Largest Private Companies. Forbes. Pristup ostvaren 7. 12. 2015. <http://www.forbes.com/companies/hearst/>.

Bjelica, Mihailo; Jevtović, Zoran. *Istorija novinarstva*. Beograd: Megatrend, 2006.

Cincotta, Howard. *Kratak pregled. Istorija Amerike*. Prevele Vera i Mira Gligorijević. s. l.: Informativna agencija Sjedinjenih Država, 2003.

Daly, Christopher. *Covering America. A Narrative History of a Nation's Journalism*. Boston: University of Massachusetts Press, 2012.

Dolan, Edward. *The Spanish-American War*. Brookfield: The Millbrook press, 2001.

Douglas, George. *The Golden Age of the Newspaper*. Westport: Greenwood Press, 1999.

Dženkins, Filip. *Istorija Sjedinjenih Država*. Beograd: Filip Višnjić, 2002.

Fellow, Anthony. *American Media History*. Boston: Wadsworth Cengage Learning, 2013.

Gocini, Đovani. *Istorija novinarstva*. Beograd: Clio, 2001.

"Kuba". U: *Enciklopedija Prosveta*, svezak 2, 412-415. Beograd: Prosveta, 1986.

Kunczik, Mihail; Zipfel, Astrid. *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*. Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung, 2006.

Lowry, Elizabeth. "The Flower of Cuba, Rhetoric, Representation and Circulation at the Outbreak of the Spanish-American War". *Rhetoric Review* 32 (2013), br. 2: 174-190.

Manning, Martin; Wyatt, Clarence. *Encyclopedia of Media and Propaganda in Wartime America*. Santa Barbara: ABC-Clio, 2011.

Miss Evangelina Cossia y Cisneros. Library of Congress. Pristup ostvaren 7. 12. 2015. <http://www.loc.gov/item/2013649074/>.

Мкртчян, Анатолий. *История журналистики США – Istorija novinarstva SAD*. Москва: РУДН, 1995.

Ritchie, Donald. *American Journalists. Getting the Story*. Oxford: Oxford University press, 1997.

“Spanish-American War and the Press”. U: *Encyclopedia of American Journalism*, ed. Stephen Vaughn, 494-495. New York; London: Routledge, 2008.

Straubhaar, Joseph; LaRose, Robert; Davenport, Lucinda. *Media now. Understanding Media, Culture, and Technology*. Boston: Cengage Learning, 2014.

Tjurou, Džozef. *Mediji danas. Uvod u masovne komunikacije I*. Beograd: Clio, 2012.

Vilović, Gordana. *Povijest vijesti*. Zagreb: ICEJ, 2007.

Ворошилов, Валентин. *Журналистика – Novinarstvo*. Санкт Петербург: Издательство Михайлова, 2002.

Whyte, Kenneth. *The Uncrowned King. The Sensational Rise of William Randolph Hearst*. Berkeley: Counterpoint, 2009.

Winfield, Betty. *Journalism 1908. Birth of a Profession*. Missouri: University of Missouri Press, 2008.

SUMMARY

THE ROLE OF HEARST AND PULITZER IN MANIPULATING PUBLIC
OPINION DURING THE SPANISH-AMERICAN WAR

Pulitzer and Hearst, the fathers of the yellow press, had a decisive effect to the future development of new trends in journalism. Furthermore, many modern companies were guided by the business model of the mentioned American magnates.

In the 19th century, the newspapers of Pulitzer and Hearst had an important role in informing citizens about events in the country, but at the same time they influenced the foreign policy of the USA. Most historians agree that, through their papers, Hearst and Pulitzer had a major role in forming public opinion and manipulating the public during the Spanish-American War. Their unscrupulous manner of reporting on the rebellion in Cuba forced American President William McKinley to declare war on Spain. In view of historical facts, this paper will be dedicated to the assessment of the role of Hearst and Pulitzer in the Spanish-American War.

Key words: Spanish-American War; Cuba; Penny Press; Hearst; Pulitzer; propaganda; McKinley; *World; Journal*